

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE SENZORIALĂ ȘI PSIHOMOTORIE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina *Educație senzorială și psihomotorie* este prevăzută în planul cadru de învățământ, pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate inclusă în aria curriculară **Matematica și Științe ale naturii** și are alocate 2 ore/ săptămână pentru ciclul primar (clasele pregătitoare – a IV-a) și 1 oră/ săptămână pentru ciclul gimnazial (clasele a V-a - a X-a).

Structura programei școlare include următoarele elemente: Notă de prezentare, Competențe generale, Competențe specifice, Activități de învățare, Conținuturi și Sugestii metodologice.

Importanța educației senzoriale și psihomotorii este punctată de diferiți specialiști astfel: Maria Montessori consideră că simțurile noastre sunt niște „porți deschise spre lume”, iar materialele senzoriale sunt cheile date copilului pentru a le deschide, iar Valentina Horghidan afirmă că „Manipularea obiectelor este influențată de gradul de maturizare psihomotorie, de experiențele motrice trăite de copil și caracteristicile de îndemânare”.

Percepția senzorială ne servește ca bază de cunoaștere a realității - o percepție senzorială săracă determină o percepție redusă a realității. Din acest motiv, dezvoltarea senzorială reprezintă una dintre bazele cunoașterii realității. În ce privește dezvoltarea psihomotorie, aceasta cuprinde șapte componente a căror evoluție este interconectată:

- Motricitatea globală;
- Motricitatea fină;
- Schema corporală;
- Lateralitatea;
- Organizarea perceptivă;
- Organizarea spațială și temporală.

Educația senzorială și psihomotorie, asigură elevului cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate o cale de cunoaștere activă, prin acțiune directă asupra lumii înconjurătoare, valorificând experiența/cunoștințele empirice achiziționate în viața cotidiană astfel încât acestea să devină funcționale, eficiente în procesul adaptării și integrării în societate.

Noțiunile științifice/ priceperile/ deprinderile/ comportamentele adaptative achiziționate de elevul cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate au acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și imaginile acestora, cu fenomene și fapte din universul apropiat, iar caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea unor relații dintre organism și mediu.

Stimularea senzorială și psihomotorie condiționează abilitarea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială. Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității globale/fine, vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă a limbajului, a comunicării precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare, cu bogate influențe benefice asupra personalității copilului, o mai bună adaptare la solicitările mediului școlar și social.

Educație senzorială și psihomotorie în mediului înconjurător, oferă copiilor ocazia de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare prin acțiune directă, explorare și observație, de a gândi și a învăța.

Competențele vizate prin această programă școlară, activitățile de învățare și conținuturile, au ca punct de plecare particularitățile fiecărei etape de dezvoltare a copilului, gradul dizabilității, tipul de asociere a acestora, referindu-se în special la:

- dezvoltarea interesului față de mediul înconjurător și propria persoană;
- folosirea propriilor simțuri pentru a observa și a explora mediul înconjurător;

- lărgirea câmpului experienței directe;
- dezvoltarea motricității generale și fine;
- valorificarea la maximum a potențialului analizatorilor;
- aplicarea cunoștințelor învățate în viața cotidiană;
- formarea reprezentărilor legate de formă, mărime, culoare, distanță, direcție;
- operarea cu noțiuni corporale, spațiale, temporale simple.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ. Cadrul didactic are libertatea de a alege acele conținuturi care corespund cel mai bine nivelului funcțional al copiilor vizați în activitățile la clasă sau de a folosi alte exemple care i se par mai potrivite pentru configurarea competențelor propuse. Se recomandă individualizarea demersului educațional, cu raportare permanentă la potențialul de dezvoltare al fiecărui copil (acolo unde este cazul).

Competențe generale

- 1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**
- 2. Formarea și dezvoltarea motricității generale și fine, a coordonării psihomotrice**
- 3. Formarea și dezvoltarea capacității de organizare, a schemei corporale și de fixare a lateralității**
- 4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp.**

CLASA PREGĂTITOARE**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Perceperea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate la aceștia</p> <p>Activități de stimulare polisenzorială cu grade diferite de intensitate pentru formarea unei reacții adecvate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare vizuală (familiarizarea cu stimulii luminoși, obiecte colorate contrastant); - Exerciții de stimulare auditivă (familiarizarea cu zgomote, sunete emise de jucării sonore, voce umană); - Exerciții de stimulare tactil-kinestezică: explorare și manipulare obiectuală - obiecte cu texturi diferite (neted - aspru); exerciții de percepere a temperaturii (cald - rece); exerciții de stimulare a capacității de percepere a vibrațiilor.
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea capacității de percepție, urmărire senzorială a stimulilor din mediul ambiant</p> <p>Activități de intuire a atributelor perceptive ale stimulilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție a culorii, formei, mărimii; - Activități de percepție: zgomote, sunete, voci; - Exerciții de percepție și diferențiere a proprietăților termice ale obiectelor; - Exerciții de urmărire a diferiților stimuli în contexte diferite (camera de stimulare; polisenzorială; sala de clasă; mediul extern familiar); - Exerciții-joc de urmărire și căutare a stimulilor (obiecte, persoane).

2. Formarea și dezvoltarea motricității generale și fine a coordonării psihomotrice

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea competențelor motrice de bază</p> <p>Exerciții pentru postură:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stimulare a poziției capului; exerciții de stimulare a poziției „în șezut”; exerciții de stimulare a mersului „de-a bușilea”; exerciții de stimulare a ridicării/menținerii în poziție bipedă; exerciții de imitare a posturii profesorului/colegului (poziții de bază: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”); <p>Exerciții de motricitate generală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de învățare/exersare a abilităților motorii de bază ale picioarelor: mers independent/cu sprijin, alergare, urcare/ coborâre; - exerciții de învățare a mișcărilor de bază ale mâinilor: brațe, antebrațe, încheietura mâinilor, degete ; - exerciții ludice de întindere, îndoire, aplecare a trunchiului, capului și membrelor; - exerciții-joc pentru exersarea ținutei corporale corecte în mers, în repaus, șezând; - exerciții de alergat și de corectare a rigidității corpului (alergat pe loc/ cu însoțitor/ liber; alergat cu/ fără folosirea unui semnal sonor/vizual pentru menținerea direcției etc); <p>Exerciții de menținere a echilibrului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped cu picioarele apropiate/(în) depărtate); - exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare (pornire/ oprire);

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile; - exerciții de menținere a echilibrului în timpul jocului (jocul cu mingea, aruncare/ prindere de obiecte etc).
<p>2.2. Dezvoltarea capacității de prehensiune și a motricității fine Exerciții de dezvoltare a capacității de prehensiune și a motricității fine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru dezvoltarea motricității fine a degetelor (închiderea/ deschiderea pumnului, presarea degetelor celor două mâini unele de altele, mișcarea degetelor și imitarea cântatului la fluier, pian etc); - exerciții de explorare și manipulare corectă a obiectelor familiare. - exerciții de apucare cu degetele a obiectelor mici (jucării, cubulețe, mărgelile etc); - exerciții de imitare a gesturilor utile (închidere/deschidere uși, sertare etc; umplere/golire; astupare/destupare; suspendare etc); - exerciții de incastrare; - jocuri de construcție (cuburi, figuri geometrice); - dactilopictura, modelarea din plastilină.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea controlului și coordonării psihomotrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formarea și dezvoltarea coordonării bimanuale: - Jocuri de incastrare; Exerciții de înșirare; - Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână: - Jocuri de construcție prin alăturare, suprapunere; Jocuri de aruncare/ prindere a unor obiecte de diferite dimensiuni; Jocuri de lovire a unor obiecte suspendate; - Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână-picior: - Jocuri cu mingea; - Formarea și dezvoltarea coordonării auditiv-motorii: - Jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - Exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă („Bate vântul frunzele”, „Dacă vesel se trăiește”, „Alunelul” etc.).
<p>2.4. Formarea și dezvoltarea abilităților manuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a obiectelor (mutarea jucăriilor dintr-o mână în alta, apucare a două obiecte și lovirea lor unul de altul, alăturare de obiecte etc.); - Formarea și dezvoltarea abilităților manuale de bază: - Exerciții de rupere, mototolire, apăsare, turtire, îndoire, modelare etc.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de organizare a schemei corporale și de fixare a lateralității.

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Însușirea schemei corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a schemei corporale proprii (joc de recunoaștere a părților corpului: mână, picior, ochi); - Exerciții de identificare a schemei corporale în imagini („Arată...!”); - Exerciții de potrivire a imaginilor identice („Potrivește!”);
<p>3.2. Fixarea lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificarea a lateralității (membrul superior și inferior dominant): - Exerciții de stimulare a membrului dominant, cu oferire de repere verbale pentru recunoașterea sa (mâncăm cu mâna respectivă, desenăm, jocuri cu bile, jetoane etc.); - Exerciții de manevrare de diferite obiecte cu executarea unor mișcări precum (răsucire, desen); - Exerciții de folosire alternativă a membrilor inferioare și superioare în joc; - Exerciții pentru antrenarea ochiului dominant (caleidoscop).

4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv motrice de culoare, mărime, formă, spațiu și timp

Clasa pregătitoare	
4.1. Formarea capacității de identificare/discriminare a culorilor	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a culorilor („Arată roșu!”/„Dă-mi roșu!” etc.); - Exerciții de sortare a obiectelor după criteriul culoare (roșu, albastru); - Exerciții de sortare a jetoanelor după criteriul culoare (roșu, albastru); - Exerciții de încadrare (introducerea obiectelor roșii și albastre în căsuțe corespunzătoare).
4.2. Formarea capacității de identificare/discriminare a formei obiectelor	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de sortare a formelor (cerc, pătrat); - Exerciții de identificare a formelor plane („Arată cerc!”/„Dă-mi cerc!”, „Arată pătrat!”/ „Dă-mi pătrat!”); - Exerciții de identificare a formelor în imagine (cerc, pătrat); - Exerciții de încadrare (introducerea formelor în căsuțe corespunzătoare).
4.3. Formarea capacității de identificare/discriminare a mărimii obiectelor	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și discriminare a obiectelor după mărime („Arată mare!”/„Dă-mi mare!”, „Arată mic!”/„Dă-mi mic!”); - Exerciții de sortare a obiectelor după mărime (mare, mic); - Exerciții de sortare a imaginilor după mărime (mare, mic).
4.4. Formarea capacității de identificare/discriminare a structurii spațio-temporale	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple („pe”, „în”); - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu („Vino la mine!” etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu	Educarea senzorială: <ul style="list-style-type: none"> - vizuală; - auditivă; - tactil-kinestezică; - termică; - gustativă. Percepția și diferențierea elementelor din mediu după: <ul style="list-style-type: none"> - mărime, formă, culoare; - sunet/zgomot (tare, încet); - vibrații. Operare cu: explorare, identificare, percepție
Motricitate (motricitate globală și fină) și coordonare psihomotrică	Control postural corect: <ul style="list-style-type: none"> - poziția capului; - culcat pe spate; - poziția șezând cu sprijin; - șezutul independent; - mersul în patru picioare; - poziția bipedă; - mers cu sprijin; - mers independent. Poziții și mișcări de bază: <ul style="list-style-type: none"> - poziții și mișcări ale capului: față-spate;

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	<ul style="list-style-type: none"> - poziții și mișcări ale mâinilor: în față, sus-jos; - poziții și mișcări ale picioarelor: întindere, îndoire; - poziții și mișcări ale trunchiului: balansare, legănare; - echilibrul static și dinamic. <p>Conduite motrice de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mersul: mers cu sprijin, mers independent de la un punct la altul și oprire; - urcare-coborâre a scărilor folosind alternativ picioarele; - săritura: pe ambele picioare. <p>Coordonare bimanuală și oculo-motorie pentru realizarea gesturilor și abilităților manuale de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prehensiune; - alăturare; - incastrare; - rupere; - mototolire; - apăsare; <p>Coordonare auditiv-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă.
<p>Schema corporală și lateralitatea</p>	<p>Schemă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - localizarea principalelor segmente corporale, identificarea și denumirea lor (mână, picior, ochi); - identificarea lateralității (jocuri de identificare a mâinii/piciorului/ochiului dominant).
<p>Structuri perceptiv-motrice</p>	<p>Structuri perceptiv motrice de formă, culoare, mărime</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificare, grupare după criteriul culoare (roșu, albastru); - identificare, grupare după formă (cerc, pătrat); - identificare, grupare după mărime (mare, mic); <p>Orientare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziții spațiale simple (pe, în); - deplasare în spațiu („Vino la mine!” etc.).

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**

Clasa I
<p>1.1. Perceperea/Identificarea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate la aceștia</p> <p>Activități de stimulare polisenzorială cu grade diferite de intensitate pentru formarea unei reacții adecvate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare vizuală (familiarizarea cu stimulii luminoși, obiecte colorate contrastant); - Exerciții de stimulare auditivă (familiarizarea cu zgomote, sunete emise de jucării sonore, voce umană); - Exerciții de stimulare tactil - kinestezică - explorare și manipulare obiectuală - obiecte cu texturi diferite etc., exerciții de percepere a temperaturii; - Exerciții de stimulare a capacității de percepere a vibrațiilor; - Exerciții de stimulare olfactivă și gustativă; - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/vizual, tactil etc.).
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea capacității de percepție, urmărire și identificare senzorială a stimulilor din mediul ambiant</p> <p>Activități de identificare a atributelor perceptive ale stimulilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție și identificare a culorii, formei, mărimii (unul/două criterii); - Activități de percepție și identificare: zgomote, sunete, voci; - Exerciții pentru perceperea asperității, greutateii (neted – aspru; greu – ușor); - Exerciții de percepție și identificare a temperaturii obiectelor (cald – rece); - Exerciții de percepție și identificare a gusturilor (dulce, acru, sărat) și mirosurilor familiare (alimente); - Exerciții de urmărire a diferiților stimuli în contexte diferite (camera de stimulare polisenzorială; sala de clasă; mediul extern familiar); - Exerciții-joc de urmărire și căutare a stimulilor (obiecte, persoane) aflate în acțiune/ a căror acțiune a încetat.

2. Formarea și dezvoltarea motricității generale și fine a coordonării psihomotrice

Clasa I
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea competențelor motrice de bază</p> <p>Exerciții pentru postură:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stimulare a poziției capului; - exerciții de stimulare a poziției „în șezut”; - exerciții de stimulare a mersului „de-a bușilea”, „târâre”; - exerciții de stimulare a ridicării/menținerii în poziție bipedă; - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului/ a persoanelor din imagini (poziții de bază: „în picioare”, „culcat”, „în șezut”); - Exerciții de motricitate generală: <p>Exerciții de învățare/exersare a abilităților motorii de bază ale picioarelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mers independent/cu sprijin, alergare, urcare/ coborâre (trepte, plan înclinat), săritura pe două picioare cu diferitele ei forme (de pe loc, peste obstacole, în cerc, liberă, aproape, departe, în față, sărituri succesive etc.); - exerciții de învățare a mișcărilor de bază ale mâinilor: brațe, antebrațe, încheietura mâinilor, degete; - exerciții ludice de întindere, îndoire, aplecare, răsucire, rotire a membrelor,

Clasa I
<p>trunchiului și capului; rostogoliri, cățărare, târâre;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mers cu pornire/ oprire la comandă; - exerciții cu „variante” de mers: mers la pas însoțit, liber; mers lent pe distanțe scurte, cu indicarea direcției/schimbarea direcției; mers în cuplu; mers în rând/ coloană; mers cu obiecte în mână etc.; - exerciții-joc pentru exersarea ținutei corporale corecte în mers, în repaus, șezând, în actul lexico-grafic; - exerciții-joc pentru educarea mersului: imitarea mersului unor animale; - exerciții de alergat și de corectare a rigidității corpului (alergat pe loc/ cu însoțitor/ liber, în spații indicate/delimitate; alergat cu/ fără folosirea unui semnal sonor/vizual pentru menținerea direcției; alergat liber în ritm diferit etc.); <p>Exerciții de menținere a echilibrului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped și pe un picior); - exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare (pornire/ oprire); - exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile; - exerciții de menținere a echilibrului în timpul jocului (jocul cu mingea, aruncare/ prindere de obiecte etc.).
<p>2.2. Dezvoltarea capacității de prehensiune și a motricității fine</p> <p><i>Exerciții de dezvoltare a capacității de prehensiune și a motricității fine:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru dezvoltarea motricității fine a degetelor (închiderea/ deschiderea pumnului, apropierea/ depărtarea degetelor, atingerea succesivă a degetului mare de vârful celorlalte degete, presarea degetelor celor două mâini unele de altele, mișcarea degetelor și imitarea cântatului la fluier, pian mișcări de lovire etc.); <p><i>Exerciții de explorare și manipulare corectă a obiectelor familiare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apucare cu degetele a obiectelor din ce în ce mai mici (jucării, piese mici, cubulețe, mărgelile etc.); - exerciții de imitare a gesturilor utile (închidere/ deschidere uși, sertare etc.; umplere/ golire; astupare/ destupare, înfășurare/ desfășurare; scuturare, agățare, suspendare etc.); - exerciții de incastrare; - exerciții de înșiruire de mărgelile, îmbinare de cuburi, copieri de contururi pe foaie, tăiere liberă etc.; - jocuri de construcție (cuburi, figuri geometrice); - dactilopictura, realizarea conturilor prin unirea de puncte, modelarea din plastilină, fire plastifiate, sârmă.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea controlului și coordonării psihomotrice</p> <p><i>Formarea și dezvoltarea coordonării bimanuale</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de incastrare; - Exerciții de înșirare; - Exerciții de încheiere/ descheiere; - Exerciții de înșurubare/ deșurubare etc.; <p><i>Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de construcție prin alăturare, suprapunere, îmbinare; - Jocuri de aruncare/ prindere a unor obiecte de dimensiuni mari; - Jocuri de lovire a unor obiecte suspendate; - Exerciții pregrafice de coordonare oculo-motorie (punctare, unire de puncte, urmărire a unui traseu dat/ contur, umplere contur, lipire etc.); - Exerciții grafice exprimate în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), în formă de linii, puncte, hașurări în spații libere/determinate;

Clasa I
<p><i>Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână-picior</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu mingea; - Mersul pe bicicletă; <p><i>Formarea și dezvoltarea coordonării auditiv-motorii</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - Exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă („Bate vântul frunzele”; „Dacă vesel se trăiește”; „Alunelul” etc.).
<p>2.4. Formarea și dezvoltarea abilităților manuale</p> <p><i>Formarea și dezvoltarea gesturilor manuale de bază</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prehensiune mergând până la folosirea pensei digitale; - Exerciții de manipulare a obiectelor (mutarea jucăriilor dintr-o mână în alta, apucare a două obiecte și lovirea lor unul de altul, alăturare sau suprapunere de obiecte etc.); <p><i>Formarea și dezvoltarea abilităților manuale de bază</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de rupere, mototolire, presare, apăsare, turtire, îndoire, modelare, bobinare, tăiere cu foarfeca etc. <p><i>Formarea și dezvoltarea lateralității</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de încurajare a folosirii părții dominante (ochi-mână, picior) în toate activitățile desfășurate.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de organizare a schemei corporale și de fixare a lateralității.

Clasa I
<p>3.1. Însușirea schemei corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a schemei corporale proprii (joc de recunoaștere a părților corpului: mână, picior, ochi, ureche, nas, gură); - Exerciții de identificare a schemei corporale în imagini („Arată...!”) - Exerciții de potrivire a imaginilor identice („Potrivește!”).
<p>3.2. Fixarea lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a membrului dominant, cu oferire de repere verbale pentru recunoașterea sa (desen, pictură, jocuri cu bile, jetoane, etc.); - Exerciții de manevrare a diferitelor obiecte cu executarea unor mișcări precum (răsucire, Lego, „Cântăm la pian”); - Exerciții de folosire alternativă a membrilor inferioare și superioare în diferite activități.

4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv motrice de culoare, formă, mărime, spațiu și timp

Clasa I
<p>4.1. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a culorilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a culorilor („Arată verde!”/„Dă-mi verde!”, etc.); - Exerciții de sortare a obiectelor după criteriul culoare (roșu, albastru, verde); - Exerciții de sortare a jetoanelor după criteriul culoare (roșu, albastru, verde); - Exerciții de încastrare după criteriul culoare.
<p>4.2. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a formei obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a formelor plane („Arată triunghi!”/„Dă-mi triunghi!”, etc.); - Exerciții de sortare a formelor (cerc, pătrat, triunghi); - Exerciții de identificare a formelor în imagine (cerc, pătrat, triunghi); - Exerciții de încastrare (introducerea formelor cerc, pătrat, triunghi în căsuțe corespunzătoare).

Clasa I
<p>4.3. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a mărimii obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și discriminare a obiectelor după mărime („Arată mare/mic/la fel!”/„Dă-mi mare/mic/la fel!”); - Exerciții de sortare a obiectelor după mărime („mare”, „mic”, „la fel”); - Exerciții de sortare a obiectelor din imagine după mărime (mare, mic, la fel).
<p>4.4. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a structurii spațio-temporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple („pe”, „în”, „sus”, „jos”); - Exerciții pentru identificarea „primului” element dintr-un șir.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
<p>Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu</p>	<p>Educarea senzorială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuală; - auditivă; - tactil-kinestezică; - termică; - olfactivă; <p>Percepția și diferențierea elementelor din mediu după:</p> <ul style="list-style-type: none"> - culoare, formă, mărime; - sunet (tare, încet); - miros (frumos) <p>Operare cu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stimulare; - explorare; - percepție; - identificare; - localizare.
<p>Motricitate (motricitate globală și fină) și coordonare psihomotrică</p>	<p>Control postural corect:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziția capului; - culcat pe burtă, pe spate, pe o parte; - sprijinit pe palme și genunchi; - poziția șezând cu sprijin; - șezutul independent; - mersul în patrupezie; - poziția bipedă; - mers cu sprijin; - mers independent. <p>Poziții și mișcări de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziții și mișcări ale capului: (față-spate, stânga-dreapta); - poziții și mișcări ale mâinilor: în față, lateral, sus-jos, îndoite, întinse; - poziții și mișcări ale picioarelor: întindere, îndoire, pendulare (înainte/ înapoi), pe vârfuri; - poziții și mișcări ale trunchiului: aplecare, balansare, legănare; - echilibrul static și dinamic.

Domenii de conținut	Clasa I
	<p>Conduite motrice de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mersul: pe loc, de la un punct la altul și oprire, pe contur trasat, repede-încet etc.; - alergare: repede-încet, cu oprire; - urcare-coborâre corectă a scârilor folosind alternativ picioarele, cățărare; <p>Coordonare bimanuală și oculo-motorie pentru realizarea gesturilor și abilităților manuale de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prehensiune; - incastrare; - alăturare; - rupere; - mototolire; - apăsare; - suprapunere; - lipire; - înșurubare-deșurubare; <p>Coordonare auditiv-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă. <p>Orientare și mobilitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - deplasare spre stimuli.
<p>Schema corporală și lateralitatea</p>	<p>Schemă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - localizarea principalelor segmente corporale, identificarea și denumirea lor; - identificarea segmentelor corporale în imagini; - stimularea membrului dominant (exerciții de manevrare a diferitelor obiecte).
<p>Structuri perceptiv-motrice</p>	<p>Structuri perceptiv motrice de formă, culoare, mărime</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificare, grupare după criteriul culoare (roșu, albastru, verde); - identificare, grupare după formă (cerc, pătrat, triunghi); - identificare, grupare după mărime (mare, mic, la fel); <p>Orientare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziții spațiale simple (pe, în, sus, jos.).

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

Clasa a II-a
<p>1.1. Perceperea/Identificarea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate la aceștia <i>Activități de stimulare polisenzorială cu grade diferite de intensitate pentru formarea unei reacții adecvate:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare vizuală (familiarizarea cu stimulii luminoși, obiecte colorate contrastant); - Exerciții de stimulare auditivă (familiarizarea cu zgomote, sunete emise de jucării sonore, voce umană); - Exerciții de stimulare tactil-kinestezică: - masaj; - explorare și manipulare obiectuală – obiecte cu texturi, forme, dimensiuni diferite etc.; - exerciții de percepere a temperaturii; - exerciții de stimulare a capacității de percepere a vibrațiilor; - Exerciții de stimulare olfactivă și gustativă; - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/vizual, tactil etc.).
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea capacității de percepție, urmărire, identificare senzorială a stimulilor din mediul ambiant <i>Activități de identificare a atributelor perceptive ale stimulilor:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție și identificare a culorii, formei, mărimii (unul/două criterii); - Activități de percepție și identificare: zgomote, sunete, voci; - Exerciții pentru perceperea asperității, texturii, greutateii (neted - aspru, moale - tare, texturi cu model, cu rugozități mari/fine, greu - ușor); - Exerciții de percepție și identificare a temperaturii obiectelor (cald – rece); - Exerciții de percepție și identificare a gusturilor (dulce, acru, sărat, amar) și mirosurilor familiare (alimente); - Exerciții de urmărire a diferiților stimuli în contexte diferite (camera de stimulare polisenzorială; sala de clasă; mediul extern familiar) - Exerciții-joc de urmărire, căutare și localizare a stimulilor (obiecte, persoane) aflate în acțiune/ a căror acțiune a încetat.

2. Formarea și dezvoltarea motricității generale și fine a coordonării psihomotrice

Clasa a II-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea competențelor motrice de bază <i>Exerciții pentru postură:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului/ a persoanelor din imagini (poziții: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”, „ghemuit”, „ghemuit cu sprijin pe mâini”, „culcat pe spate/abdomen/lateral stînga-dreapta”, „în șezut”); - exerciții de executare la comandă verbal/după model a diferitelor posturi corporale (poziții: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”, „ghemuit”, „ghemuit cu sprijin pe mâini”, „culcat pe spate/abdomen/lateral stînga-dreapta”, „în șezut cu picioarele întinse/strânse/atârdate/susținute sau nu cu mâinile” etc.); <p><i>Exerciții de motricitate generală</i> Exerciții de învățare/exersare a abilităților motorii de bază ale picioarelor:</p>

Clasa a II-a

- mers independent/cu sprijin, alergare, urcare/ coborâre (trepte, plan înclinat), săritura pe două picioare cu diferitele ei forme (de pe loc, peste obstacole, în cerc, liberă, la punct fix, aproape, departe, în față, în spate, lateral, sărituri succesive etc.);

Exerciții de învățare a mișcărilor de bază ale mâinilor: brațe, antebrațe, încheietura mâinilor, degete;

- exerciții ludice de întindere, îndoire, aplecare, răsucire, rotire a membrelor, trunchiului și capului; rostogoliri, cățărare, târâre;
- exerciții de mers cu pornire/ oprire la comandă;
- exerciții cu „variante” de mers: mers la pas însoțit, liber; mers lent pe distanțe scurte, cu indicarea direcției/schimbarea direcției; mers în cuplu; mers în rând/ în șir indian/ coloană; mers cu obiecte în mână etc.;
- exerciții-joc pentru exersarea ținutei corporale corecte în mers, în repaus, șezând, în actul lexico-grafic;
- exerciții-joc pentru educarea mersului: imitarea mersului unor animale;
- exerciții de corectare a mersului deficitar (mersul rigid, legănat, lăbărțat, cu pași târâți etc.)
- exerciții de alergat și de corectare a rigidității corpului (alergat pe loc/ cu însoțitor/ liber, în spații delimitate; alergat cu/ fără folosirea unui semnal sonor/vizual pentru menținerea direcției; alergat cu obiecte mari și ușoare etc.);

Exerciții de menținere a echilibrului:

- exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped și pe un picior, pe vârfuri);
- exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare (pornire/ oprire);
- exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile;
- exerciții de menținere a echilibrului în timpul jocului (jocul cu mingea, aruncare/ prindere de obiecte etc.).

Dezvoltarea capacității de prehensiune și a motricității fine

Exerciții de dezvoltare a capacității de prehensiune și a motricității fine:

- exerciții pentru dezvoltarea motricității fine a degetelor (închiderea/ deschiderea pumnului, apropierea/ depărtarea alternativă a degetelor, atingerea succesivă a degetului mare de vârful celorlalte degete, presarea degetelor celor două mâini unele de altele, mișcarea degetelor și imitarea cântatului la fluier, pian etc.);
- exerciții de explorare și manipulare corectă a obiectelor familiare;
- exerciții de apucare cu degetele a obiectelor din ce în ce mai mici (jucării, piese mici, bețișoare, cubulețe, mărgelile etc.);
- exerciții de imitare a gesturilor utile (închidere/ deschidere uși, sertare etc.; înșurubare/ deșurubare; umplere/ golire; astupare/ destupare înfășurare/ desfășurare; scuturare, agățare, suspendare etc.);
- exerciții de incastrare;
- exerciții de înșiruire de mărgelile, îmbinare de cuburi, conturare utilizând obiecte, șabloane simple, copieri de contururi pe foaie de calc, tăiere liberă etc.;
- jocuri de construcție – prin alăturare, suprapunere, îmbinare (cuburi, figuri geometrice, jocuri arco, lego cu piese mari);
- dactilopictură, amprentare, realizarea conturilor prin unirea de puncte, modelarea din plastilină, fire plastificate, sârmă.

Clasa a II-a
<p>2.2. Formarea și dezvoltarea controlului și coordonării psihomotrice</p> <p><i>Formarea și dezvoltarea coordonării bimanuale</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de incastrare; - Exerciții de înșirare; - Exerciții de încheiere/ descheiere; - Exerciții de înșiretare/ deșiretare; - Exerciții de înșurubare/ deșurubare; - Exerciții de împletire etc.; <p><i>Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de construcție prin alăturare, suprapunere, îmbinare; - Jocuri de aruncare/ prindere a unor obiecte de dimensiuni diferite; - Jocuri de lovire a unor obiecte suspendate; - Exerciții pregrafice de coordonare oculo-motorie (punctare, unire de puncte, urmărire a unui traseu dat/ contur, umplere contur, lipire, labirinte, tăiere liberă etc.); - Exerciții grafice exprimate în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), în formă de linii, puncte, hașurări în spații libere/determinate; <p><i>Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână-picior</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu mingea; - Mersul pe bicicletă; - Formarea și dezvoltarea coordonării auditiv-motorii; - Jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - Exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă („Bate vântul frunzele”; „Dacă vesel se trăiește”; „Alunelul” etc.).
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea abilităților manuale</p> <p><i>Formarea și dezvoltarea gesturilor manuale de bază</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prehensiune mergând până la folosirea pensei digitale; - Exerciții de manipulare a obiectelor (mutarea jucăriilor dintr-o mână în alta, apucare a două obiecte și lovirea lor unul de altul, alăturare sau suprapunere de obiecte etc.); <p><i>Formarea și dezvoltarea abilităților manuale de bază</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de rupere, mototolire, presare, apăsare, turtire, îndoire, modelare, bobinare, tăiere cu foarfeca etc.; - Formarea și dezvoltarea lateralității; - Exerciții de încurajare a folosirii părții dominante (ochi-mână, picior) în toate activitățile desfășurate.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de organizare a schemei corporale și de fixare a lateralității

Clasa a II-a
<p>3.1. Însușirea schemei corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a schemei corporale proprii și a altei persoane („Atinge...!” - mână, picior, ochi, ureche, nas, gură, degete, cap, păr); - Exerciții de identificare a schemei corporale în imagini; - Exerciții de potrivire a imaginilor identice („Potrivește!”); - Exerciții de incastrare (incastre corpul uman).
<p>3.2. Fixarea lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a membrului dominant (aruncarea zarurilor, introducerea unor mărgelile în sticlă, etc.) - Exerciții de manevrare a diferitelor obiecte cu executarea unor mișcări precum (colorare în contur, așezarea magneților pe tabla magnetică, etc.); - Exerciții de folosire alternativă a membrilor în joc.

4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv motrice de culoare, formă, mărime, spațiu și timp

Clasa a II-a	
4.1. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a culorilor	
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de sortare a obiectelor după criteriul culoare (roșu, albastru, verde, galben); - Exerciții de sortare a jetoanelor după criteriul culoare (roșu, albastru, verde, galben); - Exerciții de sortare a imaginilor de diferite forme după criteriul culoare (roșu, albastru, verde, galben); - Exerciții de încadrare după criteriul culoare. 	
4.2. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a formei obiectelor	
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a formelor („Arată dreptunghi!”/„Dă-mi dreptunghi!” , etc.); - Exerciții de sortare a formelor (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi); - Exerciții de identificare a formelor în imagine (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi). 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu	<p>Educarea senzorială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuală; - auditivă; - tactil-kinestezică; - termică; - olfactivă; - gustativă. <p>Percepția și diferențierea elementelor din mediu după:</p> <ul style="list-style-type: none"> - culoare, formă, mărime; - greutate (ușor, greu); - sunet (tare, încet); <p>Operare cu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stimulare; - explorare; - percepție; - identificare; - localizare - orientare.
Motricitate (motricitate globală și fină) și coordonare psihomotrică	<p>Control postural corect:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziția capului; - culcat pe burtă, pe spate, pe o parte; - sprijinit pe palme și genunchi; - poziția șezând cu sprijin; - șezutul independent; - mersul în patrupezie; - poziția bipedă; - mers cu sprijin; - mers independent. <p>Poziții și mișcări de bază:</p>

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<ul style="list-style-type: none"> - poziții și mișcări ale capului: (față-spate, stânga-dreapta); - poziții și mișcări ale mâinilor: în față, lateral, sus-jos, îndoite, întinse; - poziții și mișcări ale picioarelor: întindere, îndoire, pendulare (înainte/ înapoi), pe vârfuri; - poziții și mișcări ale trunchiului: aplecare, răsucire, balansare, legănare; <p>Conduite motrice de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mersul: pe loc, de la un punct la altul și oprire, pe contur trasat, repede-încet etc.; - alergare: repede-încet, cu oprire; - urcare-coborâre corectă a scărilor folosind alternativ picioarele, cățărare; - săritura: pe loc, pe ambele picioare. <p>Coordonare bimanuală și oculo-motorie pentru realizarea gesturilor și abilităților manuale de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prehensiune; - incastrare; - rupere; - mototolire; - apăsare; - suprapunere; - lipire; - înșurubare-deșurubare; <p>Coordonare auditiv-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - dans liber sau dirijat; - exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă. <p>Orientare și mobilitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - deplasare spre stimuli.
<p>Schema corporală și lateralitatea</p>	<p>Schemă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - localizarea principalelor segmente corporale, identificarea și denumirea lor (se introduce: spate, burtă); - localizarea și identificarea principalelor segmente corporale la o altă persoană; - stimularea membrului dominant și nedominant (exerciții de manevrare a diferitelor obiecte).
<p>Structuri perceptiv-motrice</p>	<p>Structuri perceptiv motrice de formă, culoare, mărime</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificare, grupare după criteriul culoare (roșu, albastru, verde, galben); - identificare, grupare după formă (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi); - identificare, grupare după mărime (mare, mic, la fel); <p>Orientare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziții spațiale simple (pe, în, sus, jos) - noțiunea de "primul" și "ultimul" element dintr-un șir de obiecte.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**

Clasa a III-a
<p>1.1. Perceperea /Identificarea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate la aceștia <i>Activități de stimulare polisenzorială cu grade diferite de intensitate pentru formarea unei reacții adecvate:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare vizuală (familiarizarea cu stimulii luminoși, obiecte colorate contrastant); - Exerciții de stimulare auditivă (familiarizarea cu zgomote, sunete emise de jucării sonore, voce umană); Exerciții de stimulare tactil-kinestezică: - masaj; - explorare și manipulare obiectuală – obiecte cu texturi, forme, dimensiuni diferite etc.; - exerciții de percepere a temperaturii; - exerciții de stimulare a capacității de percepere a vibrațiilor; - Exerciții de stimulare olfactivă și gustativă; - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/vizual, tactil etc.).
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea capacității de percepție, urmărire, identificare și discriminare senzorială a stimulilor din mediul ambiant <i>Activități de identificare și discriminare a atributelor perceptivă ale stimulilor:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție și discriminare a culorii, formei, mărimii (unul - trei criterii); - Activități de percepție și diferențiere: zgomote, sunete, voci; - Exerciții pentru perceperea asperității, durității, texturii, greutateii (neted - aspru, moale - tare, texturi cu model, cu rugozități mari/fine, greu - ușor); - Exerciții de percepție și diferențiere a temperaturii obiectelor (cald/fierbinte - rece); - Exerciții de percepție și diferențiere a gusturilor (dulce, dulce-acrișor, acru, sărat, amar) și mirosurilor familiare (alimente, produse de igienă și îngrijire, flori); - Exerciții de urmărire a diferiților stimuli în contexte diferite (camera de stimulare polisenzorială; sala de clasă; mediul extern familiar); - Exerciții - joc de urmărire, căutare și localizare a stimulilor (obiecte, persoane) aflate în acțiune/ a căror acțiune a încetat.

2. Formarea și dezvoltarea motricității generale și fine a coordonării psihomotrice

Clasa a III-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea competențelor motrice de bază <i>Exerciții pentru postură:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului/ a persoanelor din imagini (poziții: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”, „ghemuit”, „ghemuit cu sprijin pe mâini”, „culcat pe spate/ abdomen/ lateral stînga-dreapta”, „în șezut”); - exerciții de executare la comandă verbală/după model a diferitelor posturi corporale (poziții: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”, „ghemuit”, „ghemuit cu sprijin pe mâini”, „culcat pe spate/abdomen/lateral stînga-dreapta”, „în șezut cu picioarele întinse/strânse/atârmate/suținute sau nu cu mâinile” etc.); <p><i>Exerciții de motricitate generală:</i> Exerciții de învățare/exersare a abilităților motorii de bază ale picioarelor:</p>

Clasa a III-a

- mers independent/cu sprijin, alergare, urcare/ coborâre (trepte, plan înclinat), săritura pe unul sau ambele picioare cu diferitele ei forme (de pe loc, din deplasare, peste obstacole, în cerc, liberă, la punct fix, aproape, departe, în față, în spate, lateral, sărituri succesive etc.) ;

Exerciții de învățare a mișcărilor de bază ale mâinilor: brațe, antebrațe, încheietura mâinilor, degete;

- exerciții ludice de întindere, îndoire, aplecare, răsucire, rotire a membrilor, trunchiului și capului; rostogoliri, cățărare, târâre;
- exerciții de mers cu pornire/ oprire la comandă;
- exerciții cu „variante” de mers: mers la pas; mers lent/rapid pe distanțe scurte, cu indicarea direcției/schimbarea direcției; mers în cuplu; mers în rând/ în șir indian/ coloană; mers cu obiecte în mână, mers pe vârfuri, pe călcâie, pe partea laterală a plantei (tălpiei) interior-exterior etc.;
- exerciții-joc pentru exersarea ținutei corporale corecte în mers, în repaus, șezând, în actul lexico-grafic;
- exerciții-joc pentru educarea mersului: imitarea mersului unor animale;
- exerciții de corectare a mersului deficitar (mersul rigid, legănat, lăbărțat, cu pași târâți etc.);
- exerciții de alergat și de corectare a rigidității corpului (alergat pe loc/ cu însoțitor/ liber, în spații delimitate; alergat cu/ fără folosirea unui semnal sonor/vizual pentru menținerea direcției; alergat cu obiecte mari și ușoare etc.);

Exerciții de menținere a echilibrului:

- exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped și pe un picior, pe vârfuri, pe călcâie, lateral interior-exterior);
- exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare și invers (pornire/ oprire);
- exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile;
- exerciții de menținere a echilibrului în timpul jocului (jocul cu mingea, aruncare/ prindere de obiecte etc).

2.2. Dezvoltarea capacității de prehensiune și a motricității fine

Exerciții de dezvoltare a capacității de prehensiune și a motricității fine:

- exerciții pentru dezvoltarea motricității fine a degetelor (închiderea/ deschiderea pumnului, apropierea/depărtarea, îndoirea/îndreptarea simultană, alternativă a degetelor, atingerea succesivă a degetului mare de vârful celorlalte degete, presarea degetelor celor două mâini unele de altele, mișcarea degetelor și imitarea cântatului la fluier, pian, mișcări de lovire etc);
- exerciții de explorare și manipulare corectă a obiectelor familiare;
- exerciții de apucare cu degetele a obiectelor din ce în ce mai mici (jucării, piese mici, pioni, cuișoare, bețișoare, cubulețe, mărgelile etc);
- exerciții de imitare a gesturilor utile (închidere/ deschidere uși, sertare etc.; înșurubare/ deșurubare; umplere/ golire; astupare/ destupare înfășurare/ desfășurare; scuturare, agățare, suspendare etc.);
- exerciții de incastrare;
- exerciții de înșiruire de mărgelile, îmbinare de cuburi, conturare utilizând obiecte, figurine, șabloane simple/contur exterior-interior, copieri de contururi pe foaie de calc, tăiere liberă etc.;
- jocuri de construcție – prin alăturare, suprapunere, îmbinare (cuburi, figuri geometrice, jocuri arco, lego cu piese mari);
- dactilopictură, amprentare, realizarea conturilor prin unirea de puncte, modelarea din plastilină, fire plastificate, sârmă.

Clasa a III-a
<p><i>Formarea și dezvoltarea controlului și coordonării psihomotrice</i></p> <p>Formarea și dezvoltarea coordonării bimanuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de incastrare; - Exerciții de înșirare; - Exerciții de încheiere/ descheiere; - Exerciții de înșiretare/ deșiretare; - Exerciții de înșurubare/ deșurubare; - Exerciții de împletire (în trei) etc.; <p>Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de construcție prin alăturare, suprapunere, îmbinare; - Jocuri de aruncare/ prindere a unor obiecte de dimensiuni diferite; - Jocuri de lovire a unor obiecte suspendate; - Exerciții pregrafice de coordonare oculo-motorie (punctare, unire de puncte, urmărire a unui traseu dat/ contur, umplere contur, lipire, labirinte, tăiere liberă, decupare etc.); - Exerciții grafice exprimate în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), în formă de linii, puncte, hașurări în spații libere/determinate; <p>Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână-picior</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu mingea (mingi cu dimensiuni diferite), cu balonul, cu mingea medicinală; - Mersul pe bicicletă; - Mersul pe trotinetă; <p>Formarea și dezvoltarea coordonării auditiv-motorii;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - Exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă („Bate vântul frunzele”; „Dacă vesel se trăiește”; „Alunelul” etc.).

3. Formarea și dezvoltarea capacității de organizare a schemei corporale și de fixare a lateralității

Clasa a III-a
<p>3.1. Însușirea schemei corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru familiarizarea elementelor schemei corporale proprii și a altei persoane (mână, picior, ochi, ureche, nas, gură, degete, cap, păr, spate, burtă, dinți); - Exerciții de identificare/denumire a schemei corporale proprii și a altei persoane („Arată...!”, „Atinge..!”); - Exerciții de identificare/denumire a schemei corporale în imagini (Indicarea părților corpului pe o planșă).
<p>3.2. Educarea/consolidarea lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a membrului dominant; - Exerciții de manipulare a diferitelor obiecte; - Exerciții de folosire alternativă a membrilor în diferite activități; - Exerciții de recunoaștere stânga-dreapta („Arată mâna dreaptă/ stângă!”, „Arată piciorul drept/stâng!”).

4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptive motrice de culoare, formă, mărime, spațiu și timp

Clasa a III-a
<p>4.1. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a culorilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a culorilor („Arată alb!”, „Dă-mi alb”, etc.); - Exerciții de sortare a obiectelor după criteriul culoare (roșu, albastru, verde, galben, alb); - Exerciții de sortare a imaginilor de diferite forme după criterial culoare (roșu,

Clasa a III-a
<p>albastru, verde, galben, alb);</p> <p>- Exerciții de colorare a imaginilor folosind culorile învățate.</p>
<p>4.2. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a formei obiectelor</p> <p>-Exerciții de identificare/denumire a formelor plane („Arată oval!„ / Dă-mi oval!” etc.);</p> <p>-Exerciții de încercuire a formelor plane învățate dintr-o mulțime data;</p> <p>-Exerciții de sortare a formelor plane după formă (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, oval);</p> <p>-Exerciții de identificare/discriminare a formelor în imagine (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, oval).</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
<p>Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu</p>	<p>Educarea senzorială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuală; - auditivă; - tactil-kinestezică; - termică; - olfactivă; - gustativă. <p>Percepția și diferențierea elementelor din mediu după:</p> <ul style="list-style-type: none"> - culoare, formă, mărime; - temperatură (cald, rece); - sunet (tare, încet); <p>Operare cu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stimulare; - explorare; - percepție; - identificare; - diferențiere; - localizare; - orientare.
<p>Motricitate (motricitate globală și fină) și coordonare psihomotrică</p>	<p>Control postural corect:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziția capului; - culcat pe burtă, pe spate, pe o parte; - sprijinit pe palme și genunchi; - poziția șezând cu sprijin; - șezutul independent; - mersul de-a bușilea; - poziția bipedă; - mers cu sprijin; - mers independent. <p>Poziții și mișcări de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziții și mișcări ale capului: drept, înclinat (față-spate, stânga-dreapta); - poziții și mișcări ale mâinilor: în față, lateral, sus-jos, îndoite, întinse; - poziții și mișcări ale picioarelor: întindere, îndoire, pendulare (înainte/ înapoi), pe vârfuri; - poziții și mișcări ale trunchiului: aplecare (în față, în spate,

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<p>lateral,) răsucire, balansare, legănare; - echilibrul static și dinamic. Conduite motrice de bază: - mersul: pe loc, de la un punct la altul și oprire, pe contur trasat, repede-încet etc.; - alergare: repede-încet, cu oprire; - urcare-coborâre corectă a scărilor folosind alternativ picioarele, cățărare; - săritura: pe loc, pe ambele picioare. Coordonare bimanuală și oculo-motorie pentru realizarea gesturilor și abilităților manuale de bază: - incastrare; - rupere; - mototolire; - apăsare; - îndoire; - înșirare - prehensiune; - suprapunere; - lipire; - înșurubare-deșurubare; Coordonare auditiv-motorie - jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - dans liber sau dirijat; - exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă. Orientare și mobilitate: - deplasare spre stimuli.</p>
Schema corporală și lateralitatea	Schemă corporală - localizarea principalelor segmente corporale, identificarea și denumirea lor (se introduce: spate, burtă); - localizarea și identificarea principalelor segmente corporale la o altă persoană - stimularea membrului dominant și nedominant (exerciții de manevrare a diferitelor obiecte) - asociere segment corporal – îmbrăcăminte/încălțăminte (căciulă – cap, etc) - asociere organ de simț - parte a corpului (nas – miros, etc).
Structuri perceptiv-motrice	Structuri perceptiv motrice de formă, culoare, mărime - identificare, grupare după criteriul culoare (roșu, albastru, verde, galben, alb, negru); - identificare, grupare după formă (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, oval); - identificare, grupare după mărime (mare, mic, la fel) Orientare spațială - poziții spațiale simple (pe, în, sus, jos în față, în spate, la stânga, la dreapta, înainte, înapoi); - noțiunea de "primul", "al doilea", "ultimul" element dintr-un șir de obiecte - localizarea obiectelor prin raportare la schema corporală.

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

Clasa a IV-a
<p>1.1. Perceperea /Identificarea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate la aceștia <i>Activități de stimulare polisenzorială cu grade diferite de intensitate pentru formarea unei reacții adecvate:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare vizuală (familiarizarea cu stimulii luminoși, obiecte colorate contrastant); - Exerciții de stimulare auditivă (familiarizarea cu zgomote, sunete emise de jucării sonore, voce umană); <p><i>Exerciții de stimulare tactil-kinestezică:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - masaj; - explorare și manipulare obiectuală – obiecte cu texturi, forme, dimensiuni diferite etc.; - exerciții de percepere a temperaturii; - exerciții de stimulare a capacității de percepere a vibrațiilor; - Exerciții de stimulare olfactivă și gustativă; - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/vizual, tactil etc.).
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea capacității de percepție, urmărire, identificare și discriminare senzorială a stimulilor din mediul ambiant <i>Activități de identificare și discriminare a atributelor perceptibile ale stimulilor:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție și discriminare a culorii, formei, mărimii (unul - trei criterii); - Activități de percepție și diferențiere: zgomote, sunete, voci; - Exerciții pentru perceperea asperității, durtății, texturii, greutateii (neted – aspru, moale – tare, texturi cu model, cu rugozități mari/fine, greu – ușor); - Exerciții de percepție și diferențiere a temperaturii obiectelor (cald/fierbinte – rece); - Exerciții de percepție și diferențiere a gusturilor (dulce, dulce-acrișor, acru, sărat, amar) și mirosurilor familiare (alimente, produse de igienă și îngrijire); - Exerciții de urmărire a diferiților stimuli în contexte diferite (camera de stimulare polisenzorială; sala de clasă; mediul extern familiar); - Exerciții-joc de urmărire, căutare și localizare a stimulilor (obiecte, persoane) aflate în acțiune/ a căror acțiune a încetat.

2. Formarea și dezvoltarea motricității generale și fine a coordonării psihomotrice

Clasa a IV-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea competențelor motrice de bază <i>Exerciții pentru postură:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului/ a persoanelor din imagini (poziții: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”, „ghemuit”, „ghemuit cu sprijin pe mâini”, „culcat pe spate/abdomen/lateral stânga-dreapta”, „în șezut”); - exerciții de executare la comandă verbală/după model a diferitelor posturi corporale (poziții: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”, „ghemuit”, „ghemuit cu sprijin pe mâini”, „culcat pe spate/abdomen/lateral stânga-dreapta”, „în șezut cu picioarele întinse/strânse/atârnate/susținute sau nu cu mâinile” etc.); <p><i>Exerciții de motricitate generală:</i></p>

Clasa a IV-a

- exerciții de învățare/exersare a abilităților motorii de bază ale picioarelor:
- mers independent/cu sprijin, alergare, urcare/ coborâre (trepte, plan înclinat), săritura pe unul sau ambele picioare cu diferitele ei forme (de pe loc, din deplasare, peste obstacole, în cerc, liberă, la punct fix, aproape, departe, în față, în spate, lateral, sărituri succesive etc.);
- exerciții de învățare a mișcărilor de bază ale mâinilor: brațe, antebrațe, încheietura mâinilor, degete;
- exerciții ludice de întindere, îndoire, aplecare, răsucire, rotire a membrelor, trunchiului și capului; rostogoliri, cățărare, târare;
- exerciții de mers cu pornire/ oprire la comandă;
- exerciții cu „variante” de mers: mers la pas; mers lent/rapid pe distanțe scurte, cu indicarea direcției/schimbarea direcției; mers în cuplu; mers în rând/ în șir indian/ coloană; mers cu obiecte în mână, mers pe vârfuri, pe călcâie, pe partea laterală a plantei (tălpii) interior-exterior etc.;
- exerciții-joc pentru exersarea ținutei corporale corecte în mers, în repaus, șezând, în actul lexico-grafic;
- exerciții-joc pentru educarea mersului: imitarea mersului unor animale;
- exerciții de corectare a mersului deficitar (mersul rigid, legănat, lăbărțat, cu pași târâți etc.);
- exerciții de alergat și de corectare a rigidității corpului (alergat pe loc/ cu însoțitor/ liber, în spații delimitate; alergat cu/ fără folosirea unui semnal sonor/vizual pentru menținerea direcției; alergat cu obiecte mari și ușoare etc.);

Exerciții de menținere a echilibrului:

- exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped și pe un picior, pe vârfuri, pe călcâie, lateral interior-exterior);
- exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare și invers (pornire/ oprire);
- exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile;
- exerciții de menținere a echilibrului în timpul jocului (jocul cu mingea, aruncare/ prindere de obiecte etc.).

2.2. Dezvoltarea capacității de prehensiune și a motricității fine*Exerciții de dezvoltare a capacității de prehensiune și a motricității fine:*

- exerciții pentru dezvoltarea motricității fine a degetelor (închiderea/ deschiderea pumnului, apropierea/depărtarea, îndoirea/îndreptarea simultană, alternativă a degetelor, atingerea succesivă a degetului mare de vârful celorlalte degete, presarea degetelor celor două mâini unele de altele, mișcarea degetelor și imitarea cântatului la fluier, pian etc.);

Exerciții de explorare și manipulare corectă a obiectelor familiare

- exerciții de apucare cu degetele a obiectelor din ce în ce mai mici (jucării, piese mici, pioni, cuișoare, bețișoare, cubulețe, mărgelile etc.);
- exerciții de imitare a gesturilor utile (închidere/deschidere uși, sertare etc; înșurubare/ deșurubare; umplere/golire; astupare/destupare înfășurare/ desfășurare; scuturare, agățare, suspendare etc.);
- exerciții de incastrare;
- exerciții de înșiruire de mărgelile, îmbinare de cuburi, conturare utilizând obiecte, figurine, șabloane simple/contur exterior-interior, copieri de contururi pe foaie de calc, tăiere liberă etc.;
- jocuri de construcție – prin alăturare, suprapunere, îmbinare (cuburi, figuri geometrice, jocuri arco, lego cu piese mari);
- dactilopictură, amprentare, realizarea conturilor prin unirea de puncte, modelarea din plastilină, fire plastificate, sârmă.

Clasa a IV-a**2.3. Formarea și dezvoltarea controlului și coordonării psihomotrice***Formarea și dezvoltarea coordonării bimanuale*

- Jocuri de incastrare;
- Exerciții de înșirare;
- Exerciții de încheiere/ descheiere;
- Exerciții de înșiretare/ deșiretare;
- Exerciții de înșurubare/ deșurubare;
- Exerciții de înnodare/ deznodare;
- Exerciții de împletire (în trei) etc.;
- Jocuri de construcție prin alăturare, suprapunere, îmbinare;
- Jocuri de aruncare/ prindere a unor obiecte de dimensiuni diferite;
- Jocuri de lovire a unor obiecte suspendate;
- Exerciții pregrafice de coordonare oculo-motorie (punctare, unire de puncte, urmărire a unui traseu dat/ contur, umplere contur, lipire, labirinte, tăiere liberă, decupare etc.);
- Exerciții grafice exprimate în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), în formă de linii, puncte, hașurări în spații libere/determinate;

Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână-picior;

- Jocuri cu mingea (mingi cu dimensiuni diferite), cu balonul, cu mingea medicinală;
- Mersul pe bicicletă;
- Mersul pe trotinetă;
- Formarea și dezvoltarea coordonării auditiv-motorii;
- Jocuri de mișcare pe ritmuri simple.

2.4. Formarea și dezvoltarea abilităților manuale*Formarea și dezvoltarea gesturilor manuale de bază*

- Exerciții de prehensiune mergând până la folosirea pensei digitale;
- Exerciții de manipulare a obiectelor (mutarea jucăriilor dintr-o mână în alta, apucare concomitentă a două/mai multe obiecte și lovirea lor unul de altul, transportarea acestora, introducerea/recuperarea de obiecte mici în/din recipienti/spații, alăturare sau suprapunere de obiecte etc.);

Formarea și dezvoltarea abilităților manuale de bază

- Exerciții de rupere, mototolire, stoarcere, presare, apăsare, turtire, îndoire, modelare, bobinare, lipire, asamblare prin diferite tehnici, tăiere cu foarfeca liber/după contur etc.;

Formarea și dezvoltarea lateralității

- Exerciții de încurajare a folosirii părții dominante (ochi-mână, picior) în toate activitățile desfășurate.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de organizare a schemei corporale și de fixare a lateralității**Clasa a IV-a****3.1. Însușirea schemei corporale**

- Exerciții pentru familiarizarea elementelor schemei corporale proprii și a altei persoane (mână, picior, ochi, ureche, nas, gură, degete, cap, păr, spate, burtă, dinți, genunchi, gât, palmă);
- Exerciții de identificare/denumire a schemei corporale proprii/ a altei persoane și la o păpușă („Arată..!”, „Atinge..!”);
- Exerciții de identificare/denumire a schemei corporale în imagini desenate (Indicarea părților corpului pe o planșă);
- Exerciții de reasamblare a unui manechin/păpușă formate din elemente detașabile.

Clasa a IV- a
<p>3.2. Educarea/consolidarea lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a membrului dominant/nedominant; - Exerciții de manipulare a diferitelor obiecte; - Exerciții de folosire alternativă a membrilor în diferite activități; - Exerciții de localizare: mâna dreaptă/mâna stângă la propriul corp; - Exerciții de localizare: piciorul drept/piciorul stâng la propriul corp.

4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv motrice de culoare, formă, mărime, spațiu și timp

Clasa a IV-a
<p>4.1. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a culorilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a culorilor („Arată negru!”/ „Dă-mi negru!” etc.); - Exerciții de identificare obiectual-acțională a culorilor (formare grămezi de cuburi, activități de construcție cu ajutorul cuburilor colorate); - Exerciții de identificare imagistică a culorii (planșe desenate cu figuri geometrice colorate și suprapunerea cu jetoane identice); - Exerciții de sortare a obiectelor după criteriul culoare (formare de mulțimi de elemente colorate în roșu, albastru, verde, galben, alb, negru); - Exerciții de sortare a imaginilor de diferite forme după criteriul culoare (roșu, albastru, verde, galben, alb, negru).
<p>4.2. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a formei obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de discriminare a formelor geometrice prin sortarea formelor și denumirea fiecărei figuri (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, oval); -Exerciții de identificare/denumire a formelor plane („Arată..!”/ „Dă-mi..!”); -Trasarea conturilor figurilor geometrice cu ajutorul șabloanelor și colorarea lor; -Exerciții de colorare a formelor geometrice cu și fără indicarea culorii; -Exerciții de unire cu ajutorul unor linii a figurilor geometrice similar.
<p>4.3. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a mărimii obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de sortare și grupare obiectuală după mai multe criterii asociate; - Activități de clasare a obiectelor după mărime („Piramida”, „Turnul”, etc.).
<p>4.4. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a structurii spațio-temporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple („pe”, „în”, „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „la dreapta”, „la stânga”, „înainte”, „înapoi”); - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală (obiecte din dreapta, din stânga, etc.); - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Exerciții pentru identificarea elementelor („primul”, „al doilea”, „ultimul”, „la mijloc”) dintr-un șir dat.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV- a
<p>Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu</p>	<p>Educarea polisenzorială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuală; - auditivă; - tactil-kinestezică; - termică; - gustativă. <p>Percepția și diferențierea elementelor din mediu după:</p>

Domenii de conținut	Clasa a IV- a
	<ul style="list-style-type: none"> - culoare, formă, mărime; - textură (moale, dur); - greutate (ușor, greu); - asperitate (aspru, lucios); - temperatură (cald, rece); - sunet (tare, încet); - gust (dulce, sărat, acru, amar); - miros (frumos, urât). <p>Operare cu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stimulare; - explorare; - percepție; - identificare; - diferențiere; - discriminare; - localizare; - orientare.
<p>Motricitate (motricitate globală și fină) și coordonare psihomotrică</p>	<p>Control postural corect:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziția capului; - culcat pe spate; - poziția șezând cu sprijin; - șezutul independent; - mersul de-a bușilea; - poziția bipedă; - mers cu sprijin; - mers independent. <p>Poziții și mișcări de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziții și mișcări ale capului: drept, înclinat (față-spate); - poziții și mișcări ale mâinilor: în față, sus-jos; - poziții și mișcări ale picioarelor: întindere, îndoire; - poziții și mișcări ale trunchiului: balansare, legănare; - echilibrul static și dinamic. <p>Conduite motrice de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mersul: mers cu sprijin, mers independent de la un punct la altul și oprire; - urcare-coborâre a scărilor folosind alternativ picioarele; - săritura: pe ambele picioare. <p>Coordonare bimanuală și oculo-motorie pentru realizarea gesturilor și abilităților manuale de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prehensiune; - alăturare; - incastrare; - rupere; - mototolire; - apăsare; - îndoire; - înșirare etc. <p>Coordonare auditiv-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă.

Domenii de conținut	Clasa a IV- a
Schema corporală și lateralitatea	Schemă corporală <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru familiarizarea elementelor schemei corporale proprii și a altei persoane; - exerciții de identificare/denumire a schemei corporale în imagini desenate (Indicarea părților corpului pe o planșă); - exerciții de asociere a obiectelor cu diferite părți ale corpului ("căciulă – cap") - exerciții de cunoaștere a organelor de simț și funcțiile lor (nas-miros, ureche – auz); - exerciții de observare dirijată a jucăriilor/ființelor ("Din ce este format?"); - exerciții de construire a imaginii unei ființe din elementele componente prin suprapunerea lor pe un contur al imaginii inițiale. ("Cine completează imaginea?").
Structuri perceptiv-motrice	Structuri perceptiv motrice de formă, culoare, mărime <ul style="list-style-type: none"> - identificare, grupare după criteriul culoare; - identificare, grupare după formă; - identificare, grupare după mărime (plasarea obiectelor după mărime, grosime etc); Orientare spațială <ul style="list-style-type: none"> - poziții spațiale simple (pe, în, sus, jos, în față, în spate, la dreapta, la stânga, înainte, înapoi)/; - deplasare în spațiu după indicațiile date; - exerciții de identificare a elementelor (primul, al doilea, ultimul, la mijloc, etc.). Orientare temporală <ul style="list-style-type: none"> - lumină și întuneric; - lunile anului (ianuarie, februarie, martie); - anotimpuri (vara, iarna); - momentele zilei (dimineața, prânz, seara).

Sugestii metodologice

Programa disciplinei *Educație senzorială și psihomotorie* se adresează profesorilor care lucrează în învățământul special primar și gimnazial destinat elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate și are rolul de a orienta cadrele didactice în scopul proiectării și derulării la clasă a activităților specifice acestei discipline.

Acestea vor fi structurate și organizate în funcție de particularitățile clasei, nivelul dezvoltării psiho-motrice și intelectuale al elevilor, de baza materială de care dispun și de creativitatea cadrului didactic. Informația prezentată se reia concentric, asigurându-se aprofundarea și caracterul formativ, practic-aplicativ, respectând principiul accesibilității, al diferențelor individuale și de vârstă și al însușirii cunoștințelor de la simplu la complex, de la concret intuitiv la generalizări.

Strategiile didactice recomandate pentru derularea activităților de *educație senzorială și psihomotorie* sunt cele activ-participative care permit elevilor implicarea directă, necesitând respectarea următoarelor strategii:

- selectarea metodelor de lucru în funcție de competențele vizate, scopuri, situații concrete, activități preferate ale elevilor;
- parcurgerea conținuturilor unui domeniu în raport cu ritmul de asimilare, de reacții de răspuns la evaluare, cu ritmul individual de formare/dezvoltare a deprinderilor de lucru, de caracteristicile individuale ale elevului;
- observarea modalităților de exprimare a nevoilor și intereselor elevilor, pentru a stabili modul de comunicare optim cu aceștia;
- respectarea nivelului de toleranță al elevilor;
- valorificarea tuturor resurselor oferite de elevi, antrenarea simțurilor și deprinderilor funcționale;
- oferirea de oportunități repetate pentru formarea și exersarea deprinderilor în situații normale de viață, cât mai variate, deoarece mulți elevi își însușesc deprinderile, dar nu le pot generaliza;
- împărțirea sarcinii de lucru în pași mici, în funcție de ritmul elevului;
- folosirea de stimuli/obiecte/situații reale;
- asigurarea asistenței când este necesar;
- nivelele de intervenție ale cadrului didactic:
 - independență – nu este necesară intervenția adultului;
 - indicații verbale – îndemn verbal, explicații;
 - modelul – demonstrează elevului rezolvarea sarcinii;
 - îndemnul fizic – ghidează discret elevul să îndeplinească sarcina;
 - asistență fizică – ajută fizic elevul să îndeplinească o parte a sarcinii, exceptând definitivarea;
 - asistență „mână pe mână” – ajută fizic elevul să îndeplinească fiecare pas al sarcinii, împreună;
- reducerea asistenței pe măsură ce elevul înregistrează progrese și devine mai sigur pe sine;
- adresarea de încurajări și laude pentru realizări;
- alocarea resurselor de timp necesare însușirii, consolidării deprinderilor, abilităților fiecărui elev.

Evaluarea reprezintă o componentă de bază a procesului de învățământ. Aceasta se realizează prin:

- evaluarea inițială, care impune necesitatea unei evaluări totale pentru a identifica toate lacunele de dezvoltare ale copilului și nu doar „punctele forte” ale dezvoltării sale din acel moment. Este posibil ca, deși a ajuns într-o anumită etapă, să nu-și fi însușit corect și complet capacitățile premergătoare, iar această situație să favorizeze învățarea deficitară sau regresul;
- evaluarea curentă, cu observarea comportamentului elevului în desfășurarea activităților, vizând cu precădere executarea acțiunilor motrice, coordonarea bimanuală, oculo-motorie, respectarea lateralității, însușirea structurilor perceptiv-motrice de bază, orientarea, organizarea și structurarea spațio-temporală, conduitele preventive, comportamentul adaptativ la diverse situații deplasarea, respectarea sarcinilor de lucru/regulilor impuse, utilizarea deprinderilor însușite;
- evaluarea sumativă, va avea în vedere capacitatea elevului de a participa efectiv la activitățile organizate, dintre cele exersate de-a lungul semestrului, cu îndeplinirea de cerințelor.

Alte criterii care pot contribui la stabilirea calificativului ce se acordă elevului sunt reprezentate de:

- participarea la activitățile organizate în funcție de posibilitățile reale;
- progresul înregistrat de elev în cadrul activităților;
- evaluare reciprocă;
- autoevaluare;

- observarea sistematică (directă a elevilor în timpul activității);
- analiza activității, promovarea exemplelor/atitudinii pozitive.

Bibliografie

1. Carantină, D., *Program terapeutic pentru educația psihomotrică a copilului handicapat sever*, București: Institutul Național de recuperare și educație specială a persoanelor cu handicap;
2. Gherguț, A., (2004), *Psihopedagogia specială*, Iași: Editura Polirom;
3. Marinache, C.V., (2008), *Programul dezvoltării eficiente a simțului tactil în perioada preșcolară*, Ghid pentru profesori și părinți, Tulcea: Editura Harvia;
4. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională și integrată*, București: Editura. Pro Humanitate;
5. Preda, V., Cziker, R., (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Cluj: Presa Universitară Clujeană;
6. Radu, I., Ulici, Gh., *Evaluarea și educarea psihomotricității*, București: Editura Fundației Humanitas;
7. Rozorea, A., (1993), *Programa de educație perceptiv-vizuală – Programe școlare pentru clasele I-IV*, București;
8. Vlad, M., *Programa educațională pentru elevii cu dificultăți de învățare clasele I-X*, Iași: Editura Spiru Haret;
9. *** (2011), *Terapii educaționale, recuperatorii și compensatorii*, Iași: Editura Polirom;
10. *** (2008), *Programa Educație senzorială, motorie și psihomotorie*, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați
Filipescu Daniela	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Diaconu Vasilica	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Stamate Elena	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Ionașcu Grigore	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați